

MÜSLÜMANLARIN KARDEŞLİK İLİŞKİLERİ VE İYİLİK YAPMANIN ÖNEMİ

Eûzübillahimineşşeytânirracîm

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdü lillahi Rabbi'l-âlemîne alâ külli hâlin ve fi-küllî-hîn. Hamden kesîran tayyiben mübareken fih. Kemâ yuhibbu ve yerdâ ve yenbeği li-celâli vechihi'l-kerîm. es-Salâtu ve'sselâmu alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîne Muhammedini'l-Mustafâ ve âlihî ve sahbihî ve men-tebi'ahû bi-ihsânin ilâ yevmi'l-cezâ.

Emma b'ad;

Kâle'n-nebiyyü sallallahu aleyhi ve sellem

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi üzerinize olsun. Efendimiz Muhammed-i Mustâfâ *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretlerinin mübarek hadislerinden bir demet okuyup izah edip, vaktimizi Rabbimizin rızasına uygun geçirmeye gayret edeceğiz.

Bu hadîs-i şerîflerin okunmasına geçmeden önce Peygamber Efendimiz'in ruhuna hediye olsun diye, ve onun mübarek âlinin, ashabının, etbânının, ahabbânının ruhlarına ve

sâdât-ı meşâyih-ı turuk-u aliyemizin ruhlarına, ve Hz. Âdem atamızdan Peygamber Efendimiz'e kadar vazife görmüş, gelmiş geçmiş cümle enbiyâ ve mürselînin, bütün bu evliyâullahın ruhlarına, âhirete göçmüş olan analarımızın, babalarımızın, dedelerimizin, ninelerimizin, yakınlarımızın, dostlarımızın, sevdiklerimizin ruhlarına, bu beldelere gelip buralarda çalışırken ömrünü feda edip buralarda defnolunmuş olan müslüman kardeşlerimizin ruhlarına bir *Fâtiha*, üç *Ihlâs-ı Şerîf* okuyalım, öyle başlayalım.

Hadis alimlerinden İmâm-ı Buhari *radıyallahu anh* rivayet etmiş ki Peygamber *salıllallahu aleyhi ve sellem* hazretleri buyuruyor: Kim müslümanların güzergâhı olan, onların gelip geçtiği yol üzerinden onlara eza verici, zarar verici bir malzemeyi, çer çöp, diken, taş, toprak, dal ayağına takılır, bir zarar verir, düşmesine sebep olur, eteğini yırtar vesaire.

Tüm müslümanların güzergâhı, yolu üzerinde olan bir eza verecek malzemeyi alır da kenara götürür atarsa, müslümanlara zararı dokunmasın diye yolu o eza verici malzemeden temizlerse, yolu temizlemiş, açmış olur-

sa, onun bu yaptığı işten dolayı kendisine bir hasene yazılır.

Hasene kelime manası olarak “iyilik” demek. *Hasen*, “güzel” demek. Hasene, iyilik güzellik manasında. Yani güzel bir iyilik yapmış olması dolayısıyla amel defterine böyle bir [hasene] yazılır. “Bu iyi bir iş yaptı” diye.

Kur’ân-ı Kerîm’de dünyada da âhirette de hasene istenmesi emrolunmuş.

رَبَّنَا اتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً
1 وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

“Yâ Rabbi! Bize dünyada da iyilik, güzellik hoşluk ver. Âhirette de iyilik güzellik hoşluk ver. Bizi cehennem ateşinden koru.” diye. Hasene dünya için de âhîret için de istemek bize tavsiye olmuş oluyor bu âyet-i kerîmede. Hasene böyle bir şey.

Mânevî icraatının yazıldığı defterine yazılır. İyilikleri sağ taraftaki meleğin yazdığını biliyoruz kötülükleri sol taraftaki melek yazıyor. Sağdaki melek soldakinin ağabeyi. Belki kul tevbe eder diye “Dur bunları yazma diye-

¹ 2/Bakara, 201

biliyor.” onu biraz durdurtuyor. Hadîs-i şerîflerden biliyoruz.

a. Bir Kulun Bir Hasenesi Kabul Olsa Cennete Girer

Bir müslüman yoldan bir dikenini aldı kenara koydu. Bir düşmüş, ortaya yuvarlanmış, aldı kenara koydu. Pis bir şeyi, çamurlu bir şeyi aldı, kenara koydu. Yani yolun üzerinde müslümanlara bir iyilik yapıyor. Yollarından onlara takılacak, zarar verecek bir şeyi yok etmiş, kaldırmış oluyor. Bu insana hasene yazılır.

Ondan sonra Efendimiz buyuruyor ki;

Bir kulun, bir hasenesi kabul olsa cennete girer. Tek bir hasenesi kabul olmuş olsa cennete girer o kul. Hani “Hor görme garibi!” derler. Yapılan bir iyiliği de hor görmemek, küçümsememek lazım. Bazen bir iyilik makbule geçer, tam yerinde, zamanında yapılmış olur, insana cân-ı gönülden “Allah razı olsun” dedirtir. Allah razı oluverirse olur ve böylece cennete girmesine vesile olur.

Burada şunu görüyoruz. Müslümanlara her ne suretle olursa olsun iyilik yapmak, onların yararına olmak, onların yararına ça-

lışmak nelere sebep oluyor. Hatta yollarda ayağına taş değer. “Adamın gözü var, görür. Taşın kenarından dolaşır.” Tamam, üstüne basmaz. Ama yine yol temiz olsun; onu bile kenara atmak sevap oluyor. Müslümanın bir müslümana iyilik yapması, onun iyiliğini istemesi ne kadar önemli! Yolundan bir eri p bile kenara atmak bu kadar önemli oluyor.

Bunun ötesinde önümüze ne kadar geniş bir ufuk aılıyordur. Müslümanın müslümanı sevmesi lazım, sayması lazım, yardım etmesi lazım, zulme uğruyorsa zulümden kurtarması lazım, yardıma ihtiyacı varsa imdadına koşması lazım, birisi ona eza cefa ediyorsa onu kurtarması lazım, aleyhinde konuşmaması lazım, olmadığı yerlerde birileri aleyhine konuşuyorsa durdurması lazım, onu müdafaa etmesi lazım, avukatlığını yapması lazım.

Bunlardan ne çıkıyor?

Bunlardan müslümanın müslümanı sevmesinin çok önemli olduğu çıkıyor, fevkalade önemli olduğu çıkıyor. “Birbirinizi sevmedikçe cennete giremezsiniz.” diye de bir hadîs-i şerîfi söylemiştim. Müslümanın birbirini sevmesini Allah teşvik ediyor. Pirim koymuş teşvik primleri koymuş. Sevmesini kolaylaştırı-

cak, dostluğu pekiştirmeye sebep olacak, müslümanların birbirlerine kırılmamalarını, üzülmemelerini, darılmamalarını sağlayacak şeylere büyük sevaplar vermiş. Darılmasına sebep olacak şeylere de bir günah yazmış, onu da “yapmayın bunu” diye yasaklamış.

Bu insan oğulları, yani bizler, biz müslümanlar bu hadisleri okumuyoruz galiba, çok yapıyoruz bu şeyleri. Müslümanın hatırı hiç yok yanımızda, hiç gönlünü almaya, hadîs-i şerîflerde, âyet-i kerîmelerde ona karşı ta-kınmamız gereken tavrın ne olduğunu dair teşvikler var, hiç onlara uymayan tavırlar içindeyiz. Dargınız, küskünüz, konuşmuyoruz, üç günden fazla dargın olmak yasak. Ayrılmaya çalışıyoruz, malını alıyor, gasp ediyor, zulmediyor vesaire.

Demek ki İslâm içimize girmemiş, demek ki İslâm'ı tam anlayamamışız, demek ki henüz daha İslâm'ın inceliklerini anlayıp da şöyle olgun, ahlâklı, abid, edip, zarif böyle bir insan haline gelememişiz, ekseriyetle müslümanlar böyle. Bunları yapanlar, bunlardan daha başka, hadîs-i şerîflerde anlatılan şekilde, gereken bütün vazifelerinin şuurunda olanlar var. Öyle Müslümanlar da var. Allah

bizi sevdiği sıfatlarla tavsif eylesin sevmediği sıfatlardan uzak eylesin.

Diyelim ki bir kasabada belediye reisi, orada okul yeri verecekti, cami yeri verecekti, arkadaşlar cami yapacaklardı, tam hazırlık yapıyorlardı. Sonra oralara birileri gitmiş, karıştırmış ortalığı, şimdi cami yapılmamış, cemaat dağıldı. Ne oldu? Ters oldu. Hayır yapılacakken hayır engellenmiş, şer yapılmış ve şer devam ediyor. Harabe, yazık! Allah o mâni olan, hayrı engelleyen kimselere ömrü boyunca günah yazacak. Hayrı men edici insanlar olmak. Bazılarının nasipsizliği de böyle, hayrı men ediyor. Bazı insanlar da hayırdan hayra koşar. İtilir, kalkılır, aleyhinde dedikodu yapılır şöyle olur böyle olur ama var gücüyle hayra çalışır. Allah bizi hayra çalışanlardan eylesin, hayrı engelleyenlerden olmak bahtsızlığına düşürmesin.

Siz mü'min kardeşlerimizi sevindirecek bir hadîs-i şerîf. Siz o niyetle buralara, diyâr-ı gurbetlere çalışma vesaire için geldiniz. Beden gücüyle sabahtan akşama çalışırsınız, çalışıyorsunuz ve böyle çalışan kimselerle ilgili bir hadîs-i şerîf.

Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* buyuruyor ki;

Kim eliyle iş yapıp, sanatını icra edip, çalışıp çabalayıp akşama yorgun düşerse. Sabahtan akşama çalıştı, akşama yorgun, halsiz geldi. Çalıştı çünkü, rızık kazanacağım diye uğraştı, didindi, yoruldu. *Emsâ mağfire lehu*. Allah'ın mağfiretine ermiş olarak akşamlar. Allah ona mağfiret etti.

Neden?

Çünkü yük olma arzusunda değil, kendi elinin, emeğinin yolunda. Çalışıyor, bir şey üretiyor, ortaya bir çalışma koyuyor, insanlığa bir fayda hasıl ediyor bedavacı değil, onun bunun çöplüğünden geçinici değil, alavereci değil, aldatmacı değil, kandırıcı değil, gasp edici değil. Yoruldu. Olsun. Akşama iyi bir yolda yoruldu. Allah'ın mağfiretine ermiş olarak akşamlar.

b. Çalışmanın Fazileti

Çalışma ile ilgili birçok hadîs-i şerîfler vardır. Bu münasebetle birkaç tanesini söyleyeyim.

«الْكَرِيمُ حَبِيبُ اللَّهِ، وَلَوْ كَانَ فَاسِقًا». لَا أَصْلَ لَهُ»

el- Kâsibü habîbullâh. Kazanç için çalışıp çabalayan, dükkân açan, veya amelelik yapan veya işçilik yapan veya daha başka bir şey yapan kimse... *El-kâsib*, bir şeyle meşgul, kazanç sağlıyor, *Habîbullah*, Allah'ın sevgili kuluymuş. Ne kadar güzel bir sıfat! *Habîbullah* sıfatı Peygamber Efendimiz'in sıfatı, Allah'ın sevdiği peygamberi, sevgilisi diyoruz, *Habîbullah*. *El-kâsibu Habîbullah*. Ticaretle, kazançla meşgul olan insanlar Allah'ın sevgili kulu.

Bu neyi gösteriyor?

Kimseye yük olmamanız, üretici olmanız, bedavacı değil, başkasına yük olmak değil, kendisi bir iş yapmak. Dilenmek; dilenmekle ilgili Efendimiz'in çok hadisi var, sözleri var. “Allah, insanlardan el açıp bir şeyler isteyene rahmetinin kapılarını kapar.” diye var. Dilenen bir kimseye: “Git, dağdan odun topla, onu sat, onun kazancıyla geçin. Bu senin için daha hayırlıdır.” diye tavsiyesi var.

Bütün bunlardan anlaşılır ki; müslüman üretici olacak, tembel olmayacak, pasif ol-

mayacak, durgun olmayacak; atılğan olacak. Hatta durduğu yerde bile -hani yorgun olabilir, ihtiyar olabilir, emekli olabilir- hiç olmazsa dili çalışsın, kalbi çalışsın.

Estağfurullah desin, *Lâ ilâhe illallah* desin, *Allah* desin, Müslümanlara dua etsin. Delin de mi dirayetsiz, dilin de mi yoruluyor! Tefekkür bile ibadet, sükut bile ibadet.. Oturduğu yerden Allah'ın nimetlerini düşünsün, kudretlerini düşünsün, hikmetlerini düşünsün. Yine karlı. Ama tembel durmasın. Aman boş durmasın. Şöyle “hiçbir işe yaramaz davul gibi gümbür gümbür, boş bir durumda olmasın” diyor Bütün müslümanların bu tarzda olması lazım, olduğunu anlıyoruz.

Daha başka bir hadîs-i şerîf:

“Doğru sözlü, güvenilir, bir tüccar.” Kimseyi aldatmıyor, malı halis, sözü doğru, kazanacağım diye aldatmaca yok, sadık sözlü, emniyetli kimse. Kıyamet gününde “Peygamberlerle, şehitlerle derecesi aynı olacak. Arş-ı Âlâ'nın gölgesinde gölgelenecek.”

Evliyâullah menâkıbını yazan kitaplar vardır mesela *Tezkiretü'l-Evliyâ*. Evliyâ kerametini, ahvalini, biyografilerini anlatan bir kitaptır bu. Burada evliyâullahın isimlerine

bakarsanız çoğunluk bir mezhep ismidir. Mesela Feridüddin Attar. Attar; ıtır, koku, baharat filan satan demek. Haddad; demirci demek. Bezzaz ne demek? Bez satan, manifaturacı demek. Her birisi bir elinin emeğiyle çalışmışlar, kazanmışlar. Kazanmayı da sevap bildikleri için çalışmışlar yoksa dünyalığa aldırılmazlardı.

Bir tanesinin hayatını okudum: Üç gün bir badem içi ile idare ediyormuş. Ne güzel. Oruca küçükten başlamış, vücudu alışmış. Gayet az yiyeceklerle idare ediyorlarmış. Yani onlar aldırılmazla ama niçin çalışıyorlar? Çalışmak da sevap olduğu için çalışıyor, çalışmak gerektiği için çalışıyor. Böyle elinin emeğiyle, alınının teriyle yaşamak, çalışmak güzel olduğu için. Sen kazan, ondan sonra başkalarına da ikram et.

Eskiden hükümet erbabı kimseler aralarında organize olmuşlar, birlikler kurmuşlar, hükümet teşkilatları kurmuşlar. Gündüz çalışırlarmış, akşam kazancını getirirmiş, fakarlara, dervişlere hibe edermiş: “Buyurun, yiyin. Ben çalıştım, buyurun, bu benim ikramım olsun” diye. Oturur, yerlermiş. Böyle gelen geçeni misafir ederlermiş. “Tanrı misafiridir,

gelsin, buyursun, başımızın üzerinde yeri var.” diye.

Bu da bizim Anadolu tarihinde, Osmanlı tarihinde, Bağdat tarihinde, Abbasi tarihinde hep bunları okuyoruz. Hatta meşhur Arap seyyahlarından birisi var, diyar diyar dolaşmış. Mısır’ı, İstanbul’u, Anadolu’yu, Kırım’ı, Balkanlar’ı, Kafkasya’yı, Orta Asya’yı gezmiş, bir de hatıralarını yazmış ama budan tam yedi yüz, sekiz yüz yıl önce yaşamış bir kimse.

Anadolu'nun muhtelif yerlerine gelmiş. Denizli'ye gelmiş. Kendisinin büyük bir atı var, arkasında yükleri var, birkaç hizmetçisi var. Kafile halinde Denizli kalesinden girmiş. Pala bıyıklı, belinde kılıcı olan bir adam atının üzengisine yapışmış. O adam Türkçe bilmiyor; o da Türk, Arapça bilmiyor. Tam o ara bunun atının dizginini tutmuş. Bir başkası gelmiş, o da onunla konuşmaya başlamış. O da kılıçlı pala bıyıklı filan babayiğit bir adam. Bayağı korkmuş: “Eyvah! Bizim mallar gitti.” demiş. “Bu adamlardan birisi herhalde şimdi beni götürecektir.” Bayağı endişelenmiş.

Ama sonra anlamış ki; bir tanesi “gel, bizim dergaha misafir ol” diye onu götürmeye

çalışmış. Tam o onu onların dergahına çıkarırken, öteki adam da gelmiş, demiş ki; “Ya ayıp değil mi senin yaptığın? O bölge bizim bölgemiz, bizim dergâh daha yakın. Sen bunu alıyorsun, sizin dergâha, öbür tarafa misafir etmeye gidiyorsun. Olur mu öyle şey? Bizde misafir etmek lazım. Sen de gel, bu da gel sin. Mıntıka bizim mıntıkamız. Burada misafir edelim.” diyor. Adam, seyyah bunu böyle hayranlıkla anlatıyor. Muhtelif yerleri gezmiş de bu misafirperverliği anlatıyor.

Mesela İbrahim b. Ethem, padişahlık yapmış, ayrılmış. Ondan sonra tasavvufa girmiş, evliyâullahtan olmuş, meşhur bir zât olmuş. Çalışmış, kazancını getirirmiş kaldığı ribattaki, medresedeki insanlara dağıtırmış. Akşama kadar çalışmış, akşam gelirmiş olanlara ikram edermiş. Geceleri ibadet edermiş.

Neden böyle yapıyorlar?

Kimseye yük olmamak için.

Ahmed-i Yesevî hazretleri var, evliyâullahtan, Yunus Emre'nin de bağlı olduğu bir yolun büyüklerinden. Ahmed-i Yesevi hazretleri kendi eliyle tahta kaşık yaparmış. Kaşıklarını demet demet yapınca sararmış, sepete koyarmış, eşiğini dehlermiş, eşek tekkeden

kendisi tıklar tıklar gidermiş. Ahmed-i Yesevi hazretleri kendisi gitmiyor, eşęi gidermiş. arşıda şöyle bir dolaşmış. Eşęi durdururlarmış, kaşıklara bakarlarmış. Beğenen beğendiği kaşığı kendisine alırmış, parasını oraya bırakırmış, beğenmeyen kaşığı bırakırmış. Geri geldiği zaman ne kadar satılmışsa... Yani kendisinin gitmesine gerek yok. Eşęi dolaşıp geldiği zaman ne kadar kaşık satıldıysa onunla geçinirmiş Ahmet Yesevi hazretleri. Ama eşek de o dergâhın eşęi, demek ki olağüstü bir eşek. Birisi kaşığı aldı da parayı bırakmadı mı eşek oradan ayrılmazmış.

Böyle menkîbesi var. Menkîbesi bile güzel. Elinin emeği ile kazanıyor. Kendisi bir iş yapıyor, onunla geçiniyor. Güzel bir şey. Bu da hatırımızda kalsın. Çalışmanın güzelliği, kimseye yük olmamanın güzelliği, kendisi çalışıp başkalarına iyilik yapmanın güzelliği buradan da anlaşılsın diye.

Üçüncü hadîs-i şerîf.

«مَنْ أَمْسَكَ بِرِكَابِ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ لَا يَرْجُوهُ وَلَا
يَخَافُهُ غُفِرَ لَهُ» هَذَا حَدِيثٌ مِنْ حَدِيثِ عَلِيٍّ، تَفَرَّدَ بِهِ
عَلِيٌّ

İbn Abbas *radiyallahu anhüma*'dan Ta-berânî rivayet etmiş. Bir kimse bir müslüman kardeşinin üzengisini tutarsa. Ondan bir şey ümit ettiğinden değil veya kendisine hürmet edip korktuğundan, bir şey umduğundan da değil. “Karşılığında bana şu kadar para verir, bahşiş verir” dediğinden de değil, korktuğundan da değil, sırf Allah rızası için.

Kardeşi tam ata binecek, atın iki tarafında sallanıyor. Ayağını ona koyacak, ondan sonra atın üstüne atlayacak ama üzengi kayar. Kaymasın diye üzengiye tutuverip ayağını sokmasını sağlamak münasip olur. Ata binecek olan bir kardeşine, bineğe binecek olan bir kardeşine yardım oluyor. Ve bir Müslüman kardeşinin atının üzengisini bile bir şey ümit etmeden, bir şeyden korkmadan kim tutuverse, *ğufira lehu*, Allah'ın mağfiretine mazhar olur.

Neden?

Müslüman kardeşine iyilik yaptı. Allah küçük iyilikleri nasıl büyük mükâfatlarla mükâfatlandırıyor. Yoldan ezayı kaldırdığın zaman mağfirete eriyorsun, kardeşinin üzengisini tutuverdiğin zaman mağfirete eriyorsun. Bunun gibi biz ne yapabiliriz diye de az çok özetliyor. Kapıyı açıverirsin, ceketini tutuverirsin, elindeki fileleri alıverirsin, arabasının kapısını açıp da anahtarını arayacak; ben şunları tutuvereyim sen bunu aç dersin. Yani bir yardım. Bu devrin yardımı da buna benzer şeyler olabilir. Veyahut çocuğu hastalanmıştır, arabası yoktur, benimkini vereyim dersin. Veyahut daha başka bir kimseye yardım ediverirsin. Bir tamiratına yardım ediverirsin. Arabanın şurası; ben bu işten anlarım, karbüratörü temizleyiveririm, ayarlarım.

İşte bunlar kardeşlik, muhabbet bunlar! Allah bunlara büyük sevaplar veriyor. O zamanda “üzengi tutmak” demiş Peygamber Efendimiz, bu zamanda da ona benzer başka şeyleri insan kendisi düşünecek.

«مَنْ أَنْظَرَ مُعْسِرًا أَوْ وَضَعَ عَنْهُ، أَظَلَّهُ اللَّهُ فِي ظِلِّهِ يَوْمَ
لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ. حم، م، حب، عَنْ أَبِي الْيَسْرِ؛ وَابْنُ
مَنْدَةَ، طَب، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ.»

Bu hadîs-i şerîfi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş. Manası şöyle: *Men enzara mu'siran*. Kim eli darda olan bir kimseye, bir borçluya biraz zaman tanırrsa, müddeti uzatırsa. Borcunu zamanında ödeyecekti ama ödeyemedi. Şimdi adamcağızın eli sıkışmış, borca batmış. Kim ona bir kolaylık gösterirse.

c. Arşı Ala'da Gölgelenecek 7 Kişi

Ev vada'a anhö. Veyahut baktın çoluk çocuğu yok, adamın bunu ödemesi mümkün değil, iyi niyetli ama kazancı az, dağıtmış, bu borcu artık ödeyemeyecek filan. “Hadi affettim, bağışladım” deyiverse ya mühleti uzatsa ya da tamamen bağışlayıverse ne olur?

Ezallahullahu fi zıllihî yevme lâ zille illâ zılluhu. Mahşer gününde Allah onu Arş-ı Âlâ'sının gölgesinde gölgelendirilir, hiçbir gölgenin olmadığı o günde orada safa sürer,

cefadan uzak olur, Allah'ın iltifatına mazhar olur.

«سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ: إِمَامٌ عَادِلٌ، وَشَابٌّ نَشَأَ فِي عِبَادَةِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَرَجُلٌ ذَكَرَ اللَّهَ فِي خَلَاءٍ فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ، وَرَجُلٌ كَانَ قَلْبُهُ مُعَلَّقًا فِي الْمَسْجِدِ، وَرَجُلَانِ تَحَابَّا فِي اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَرَجُلٌ دَعَتْهُ امْرَأَةٌ ذَاتُ مَنْصِبٍ وَجَمَالٍ إِلَى نَفْسِهَا فَقَالَ: إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ، وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ، فَأَخْفَاهَا حَتَّى لَا تَعْلَمَ شِمَالُهُ مَا صَنَعَتْ يَمِينُهُ»

Yedi insan var ki Allahu Teâlâ hazretleri onları Arş-ı Âlâ'sının gölgesinde gölgelendirecek. Ne zaman gölgelendirecek? Kıyamet koptuğu zaman, mahşer günü olduğu zaman, güneş insanların tepesine yaklaştırıldığı zaman, insanlar tere battığı zaman, hesabın korkusu yüreğini ağzına getirdiği zaman, kimenin kimseye bakacak hali olmayacak kadar büyük bir imtihan; mahşer imtihanı...

O mahşer gününün izdihamında Allah bazı insanları Arş-ı Âlâ'nın gölgesinde gölgelendirecek. Güneşin altında değil, arşın gölgesinde gölgelenecek.

Hepsi nurdan minderlere oturmuş olacak. Manzaralı, ferah... Aşağıdakiler onlara öyle yıldızlara bakar gibi bakacaklar, gıpta edecekler. Mahşer günü 50 bin yıl sürmüş, aşağıdakiler mahvolmuşlar, perişan olmuşlar. Onlara bir namaz kılımı kadar kolay gelecek o. Çünkü Allah'ın ikramında olunca vaktin nasıl geçtiğini anlamayacaklar, sıkıntı da olmayacak.

Peygamber Efendimiz hadîs-i şerifte o yedi insanı sayıverelim. Onları söyleyelim.

Bir; adaletli yönetici, devlet başkanı. Hz. Ömer gibi mesela, Ömer b. Abdülaziz gibi mesela, Osmanlı padişahlarından alim, abid, zahid olanlar gibi mesela. Adaletli, muttaki, tebasına güzel hizmet vermiş, iyi yönetim göstermiş lider, arşın gölgesinde gölgelenecek diyor.

Şâbbün neşe'e fi-'ibâdetillahi te'âlâ.
Gençliğinden itibaren Allah yolunda, namazda niyazda olarak yetişmiş olan gençler.

Kardeşlerimizde gördüğüm; çocuklarını yanlarına alıyorlar, daha ocuk on, on bir, on iki yaşında, camiye getiriyorlar; oturuyor ocuk, maşaallah, namaz kılıyorlar. Bu 12 yaşında da böyle olacak, 13 yaşında da böyle olacak. 14, 15, 16, 17 kendisi ev bark sahibi oluncaya kadar, haylazlık yapmadan camiye müdavim, namazlı niyazlı, mücahit bir ocuk olacak. Öyle yetiştireceğiz çocukları. Gençliğinden itibaren Allah yolunda yetişen genç de, o da, Arş-ı Âlâ'nın gölgesinde gölgelenecek.

Bunun aksi başka durumlar ne olabilir?

Gençliğinde vur patlasın al oynasın; zevkte, sefada, içkide, kumarda, futbolda, barda, pavyonda gezer; 30 yaş olur, 40 yaş olur, 50 yaş olur, hatasını anlar, tevbe eder, hacca gider, sakal bırakır, iyi insan olur. Allah bütün günahlarını affetsin ama onun hali başka, ihtiyar halinde yaptığı ibadetler başka, bu genç yaşından itibaren böyle sıfırdan, aşağıdan itibaren hep Allah yolunda yürüyerek, hiç günahlara bulaşmadan, batmadan... O da arşın gölgesinde gölgelenecek.

Sonra, *ve racülün kalbuhu mu'allakun fi'l-mescidi*. Kalbi mescitte olan, ibadet seven insan.

Öğle namazını kılmış. “İkindiye hazırlanayım, biraz erken gideyim, biraz Kur’an okurum, biraz tespih çekerim.” Aklı mescitte. İkindi namazını kılıyor. “İkindi ile akşam arası mescitte kalmak sevaptır. O vakit çok kıymetlidir. Biraz oturayım, *Estağfirullah* diyeyim, Ümmet-i Muhammed’e dua edeyim.” Akşam yemeğinde: “Hanım, yemeği çabuk hazırlayın. Yatsı namazına camiye gitmekten geri kalmayayım. Çünkü yatsı namazında camiye gitmeyenler münâfık sıfatında oluyorlar, münâfıklar. Aman ben o duruma düşmeyeyim! Hadi hanım, çabuk hazırla yemeği. Bak, yirmi dakika önceden evden çıkmam lazım.” Aklı hep mescitte.

Ve racülün kalbuhu mu'allakun fi'l-mescidi. Aklı, gönlü mescitte olan adam. Mescitten çıktıktan tekrar oraya dönünceye kadar aklı hep mescitte. “Aman namazı kılayım, aman Rabbimin ibadetinden geri kalmayayım, eksik olmayayım” diye böyle ibadet seven de, o da arşın gölgesinde gölgelenecek. Adaletli idareci, gençliğinden itibaren Müs-

lmanlığa devam etmiş olan kimse, aklı fikri mescitte, ibadette, Allah yolunda olan kimse.

Ve raclni tahbb fi'llah. Birbirlerini Allah rızası için dost edilmiş, arkadaş edinmiş iki kimse. *İcteme' 'aleyhi ve teferrak 'aleyhi.* Bu muhabbet üzerine bir araya geliyorlar, buluşuyorlar, muhabbetleşiyorlar, sohbet ediyorlar, yine bu muhabbetle vedalaşıp musafahalaşıp ayrılıyolar. Tekrar görüşme arzusuyla, mütebessim bir şekilde hiret kardeşi olup, tarikat kardeşi olmuş, birbirini seven ve de muhabbet eden o onu ziyaret ediyor, o onu ziyaret ediyor. Bu da arşın gölgesinde gölgelenecek.

Ve racülün tasaddaka bi-sadakatin fehfhh. Bir adam hayır yapıyor, sadaka veriyor. *Hatt l ta'leme şimluhu ma tenfiku yemnuhu.* Gösterişsiz, kimseye hissettirmeden fukaranın cebine koyuverecek. Belli bile etmiyor. Sağ elinin verdiğini sol eli duymayacak kadar gizli yapıyor bu işi. Çaktırmadan, sessiz sedasız hayır yapıyor. Gsterişle yaptı mı sevabı az olur, gösterişsiz yaptı mı sevabı çok olur. Böyle hayrı Allah rızası için yapan cennete giriyor.

Ve racülün da'athü imra'etün zâtü cemâlin ve mansıbın fe-kâl: Innî ehâfullahe. Güzel bir kadın ama ahlâkı kötü, aklı etrafta, mevkii, makamı, güzelliği yerinde. Bir adam çağırıyor, kötü bir şey için çağırıyor. O da diyor ki; *Ehâfullah*; Ben Allah'tan korkarım. Hiç yanaşmıyor. Ama niye yapmıyor? Allah'tan korktuğu için.

Bir insan böyle bir durumla karşılaşabilir mi?

Karşılaşır. Şeytanlar insanların etrafında dolaşır durur. Yusuf *aleyhisselam*'ın başına nasıl öyle olaylar geldiyse iyi insanlar da etrafımızda böyle teşvikler olur. O halde hiç yanaşmayacağız. *Ve lâ takrabü'z-zinâ.*² "Zinaya yanaşmayın!" Gözüyle bakmayacak, ayağıyla gitmeyecek korunacak. Allah korusun. Böyle bir insan da, bu fedakârlık yapan insan da arşın gölgesinde gölgelenecek. Namusunu koruyor, önüne fırsatlar, flört fırsatları, zina fırsatları çıksa bile "hayır" diyor, yapmıyor, "Allah'tan korkarım" diyor, namusuyla yaşıyor.

Ve racülün zekerallahe hâliyen fe-fâdat 'aynâhu. Bir de tenhada zikrullahla meşgul

² 17/ İsrâ, 32.

olan bir kul. Eline tespihi almış, *Allah Allah Allah* derken dayanamıyor, başlıyor gözünden şıpır şıpır yaşlar akıyor. Gözleri doluyor. Neden? Allah sevgisinden, takvadan, haşyetullahtan, havfullahtan, muhabbetullahtan, Allah sevgisinden. Yüreği hassas, gözlerinden yaşlar akıyor. Bu da arşın gölgesinde gölgelenecek diyor.

Bu hadîs-i şerîfte ne diyor? Bir komşusuna veyahut zavallının hali vakti çok kötü, çoluk çocuğu perişan, evi perişan. “Hadi ben senin bana borcunu affettim, sildim.” dediğinde Allah onu hiç başka gölgenin olmadığı o günde arşın gölgesinde gölgelendirir diyor.

Başka vasıftaki insanlar da arşın gölgesinde gölgelenecekler olabilir. Allahu Teâlâ hazretleri bizi mahşer gününün sıkıntılarına düşürmesin muhterem kardeşlerim!

Güneşin altında sıkışıklığı düşünün, izdihamı düşünün. İnsanlar birbirlerine yapışmış, güneş tepelerine gelmiş. Beyinleri güneşten kayıyor, terler aşağıya kadar ıslatmış, terler kimisinin kimisinin beline kadar çıkmış, kimisinin boğazına kadar, kimisinin ağzına kadar, kulağına kadar. Hadîs-i şerîflerde anlatılıyor. Böyle sıcak, izdiham, korku içinde o mahşeri

kalabalığın içinde durmak mı iyi, arşın gölgesinde gölgelenmek mi iyi?

Onun için Allah bizi lütfuyla ıslah eylesin, günahlardan korusun, sevaplı işleri işlemeye muvaffak eylesin. Şu sayılan güzel vasıfları topluca yapmayı nasip eylesin. O sıfatlardan bir tanesine bile sahip ise arşın gölgesinde gölgelenir. Allah bizi onlardan eylesin.

Hem zikrullahtan gözlerimiz yaşardığı için arşın gölgesinde gölgelendirsin hem birbirimize ahbab, arkadaş olduğumuz için arşın gölgesinde gölgelendirsin, hem çocuklarımız camiye müdavim olduğundan gölgelendirsin hem hep böyle aklımız camide olduğu için gölgelendirsin. Hem namusumuzu iyi koruduğumuz için gölgelendirsin hem sadakayı, hayrını, hasenatı sessizce sedasızca, kimseye belli etmeden, Allah rızası için, riyasız yapan o sevabı kazanmayı nasip eylesin.

Hem kimseye yük olmadan yaşayıp, böylece doğru sözlü, doğru özlü kimseler olmayı nasip etsin. Hem böyle borçlu, harçlı müslüman kardeşlerimize çeşitli iyilikler yapmayı nasip etsin.

Allah bize imkanlar, fırsatlar ihsan etsin; haramların ve günahların her çeşidinden Rab-

bimiz bizi uzak eylesin. Kazancımızın fazlalarıyla hayrât-u hasenât yapıp hem bu dünyada yaşarken sevap kazanmayı hem de öldükten sonra da defterimiz kapanmıyor, melekler boyuna bizim yaptığımız hayırların sevapları yazıp duruyorlar kıyamete kadar. Allah cümlemizi öldükten sonra da sevap kazananlardan eylesin.

Mübarek ravisi Hz. Ali Efendimiz, onun rivayet ettiği bir hadîs-i şerîfle konuşmamızı bitireceğiz ama burada biraz fazla söz söylemek gerekebilir.

Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'den anlatıyor. Hz. Ali, Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*'den duymuş, o rivayet ediyor.

«مَنْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ نِعْمَةً فَلْيُحْمَدِ اللَّهَ، وَمَنْ اسْتَبْطَأَ
الرِّزْقَ فَلْيَسْتَغْفِرِ اللَّهَ، وَمَنْ حَزَنَهُ أَمْرٌ فَلْيَقُلْ: لَا
حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ. حَب، خَط، عَنْ عَلِيٍّ.»

*Men en'amallâhu aleyhi ni'meten
fe'lyahmedillâhe ve meni'stebtae'r-rizka*

fe'lyesteğfirillâhe ve men hazenehu emrun fe'lyekul lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhi.

Men en'amallâhu aleyhi ni'meten fe'lyahmedillâh. Kendisine Allah tarafından bir nimet ikram olunca Allah'a şükretsin, hamdetsin, *Elhamdülillah* desin, "yâ Rabbi çok şükür", *Elhamdülillah*. Araba verdin, *Elhamdülillah*, ev verdin, *Elhamdülillah*, evlat verdin, *Elhamdülillah*, nice muhtaç olunacak nimet verdin, *Elhamdülillah* sıhhat verdin, *Elhamdülillah Elhamdülillah Elhamdülillah*. Ve ne yapacak?

"Etrafımda bir sürü kâfir var. Allah bizi mü'min yapmış." en büyük nimet, *Elhamdülillah*. Nimetlerin en büyüğü! Falanca adam hasta, hastanede yatıyor. *Elhamdülillah* Allah sıhhat vermiş bizlere. Böyle nimetleri düşündükçe hamd edeceksiniz, şükredeceksiniz Efendimiz böyle tavsiye ediyor.

Şüküredince, hamdedince ne olur?

Şükür ve hamd nimetin artmasını sağlar, çoğalmasını sağlar. Şükrettikçe artar, daha fazla olur, arttıkça artar.

Nimetin kadri bilinmezse, küfrân-ı nîmette bulunulursa ceza ne olur?

Nimet elden alınır.

Bir kere bizim kardeşlerle konuşuyoruz. “mahsulü nasıl?” dedim. “Hocam hiç yok” dedi. “Hiç mi yok? Allah Allah!” dedim. “Ama biz kusurumuzu, neden olduğunu biliyoruz.” dedi. “Niye?” dedim. “Evvelki sene zeytin bir bol oldu, bir bol bol oldu.” dedi. Dallar bile yere eğilmiş, toplamaktan aciz kalmışlar. “Ya amma çok oldu be! Amma yorulduk ya!” bilmem ne filan bir sürü eleştirici söz söylemişler. Kepaze! Allah vergisi; hamd etsene, şükretsene. Taşımaktan, toplamaktan yorulunca dır dır etmişler. Yere yatacaksın ağzına mı gelecek! Armut piş, ağzıma düş. Armut ağacının altına yat, arza bak ve armut düşsün. Öyle mi istiyorsun? Tabi öyle söyleyince diyor ki: “Biz bir edepsizlik ettik.” diyor ahali olarak.

Bize bunu söyleyen arkadaş yapmamıştır ama ahali olarak böyle “herkes ileri geri söylendi” diyor. Niye bu yıl bu kadar bol oldu, az olsaydı da taneleri iri olsaydı daha iyi değil miydi? Küçük taneli olduğuna laf söylemişler, bol olduğuna laf söylemişler, dalların kırıldığına söylenmişler, topladıklarını, yorulduklarına söylenmişler. Kaç sene böyle

kıtlık olmuş, vermemiş Allah. Allah'ın cezası olarak.

Hamd edilirse, şükredilirse nimet artar.

﴿لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ﴾³

Mutlaka arttırırım, diyor Allah. Küfrân-ı nimette bulunursa nimet azalır

Hamd ile şükür arasında fark vardır. *El-hamdülillahi ala külli hal*. Hasta da olsan *Elhamdülillah*, fakir de olsan *Elhamdülillah*, sıkıntıda da olsan *Elhamdülillah*, her halde Allah'a hamdedilir. Nimet olursa şüküredilir. Çok şükür yâ Rabbi! Nimete şükredilir, nimet olmayan öteki türlü olaylara, durumlara ve sıfatlara hamd edilir. Kendisine Allah tarafından bir nimet ihsan olunmuş bir kimse Allah'a hamd etsin, şükretsın.

“Ya nerede kaldı? Allah herkesin rızkını gönderirmiş, rızk yazılıymış, taksim olunmuşmuş, hocalar öyle diyorlar. Nerede kaldı bizim rızık? Gelmedi açız, sıkıntıdaız, yoksuluz. Rızkın kendisinde gelmesinde gecikme olduğunu söyleyen kabahati kendisinde ara-

³ 14/ İbrahim, 7.

sın. *Yestağfirillah*, Allah'a tevbe ve istiğfar eylesin.

d. **Günah Rızkı Azaltır**

Neden?

Günah rızkı azaltır, rızkı keser. Bir kusur işledi, bir günah işledi, harama baktı, haram yedi, gıybet etti, kötü bir söz söyledi, rızık kesildi. “Ya hani Allah rızkı insanın anasının karnında yazardı, nerede benim rızkım?” Senin rızkın geliyordu, durdurdun sen. Geliyordu, yoldaydı, sen durdurdun. Sen bir kusur işledin, Allah ceza olarak vermedi, vereceken “durun” dedi.

Bazı evliyaullah, sahabeden bazı kimse-ler demişler ki; “Biz ibadet ediyoruz bazen. Yağmuru şunun arazisine yağdır, şunun arazi-sine yağdırma, şuraya yağdır, şuraya yağdırma.” diye söylüyoruz hakikaten baktık, oraya çatır çatır yağıyor, öbür tarafa yağmıyor. Allah rahmeti de rızkı da bolluğu da kul güzel kulluk ettiğinde gönderiyor; kul günah işle-yince, zina çoğalınca, günah çoğalınca, iman-sızlık artınca o zaman rızık kesiliyor. Aksilik-ler çok oluyor, musibetler çok oluyor.

Onun için rızkım biraz gecikti kanaatine geldiysen, “Bizim tepede bir boşluk var, evde bir bereketsizlik var.” O zaman tevbe ve istiğfar edeceğiz. “Çocuklar toplanın bakalım. Hanginiz ne hata ettiniz bilmiyoruz ama gelin bir araya, tevbe ve istiğfar edelim. Hadi bakalım cuma günü herkes bir gusül abdesti alsın. Ondan sonra iki rekât namaz kılsın. Ondan sonra herkes biraz Kur’an okusun, tespih çekin, 100 defa *Estağfurullah* deyin. Bakarsın açılır.

Neden?

Çünkü günah yazılmış olan rızkı keser. Allah ceza olarak yazılmış olan rızkı keser. Onun için rızkın geciktiği kanaatine düşen bir kimse hemen Allah’a tevbe ve istiğfar eylesin.

Üçüncüsü; bir meseleye üzülürse bir insan *Lâ havle ve lâ kuvvete illa billah* desin.

Mânası ne demek?

“Her bir kuvvet Allah’ın emrinde. Allah neylerse güzel eyler. İsterse yapar, istemezse yapmaz. Yaptırmak da onun elinde yaptırmamak da onun elinde. Her şey ona bağlı.” diye ona teslimiyet duygusunu ifade eder, müsterih olur. “Her şey her kuvvet senin

elinde yâ Rabbi! Sana tevekkül ettim. Sen bana kâfisin. Senden isterim. Ancak sana ibadet ederim.” duygusunun ifadesini bu *Lâ havle ve lâ kuvvete illa billah*.

Böyle diyen bir insanın gamı, kederi, üzüntüsü dağılır. Ne kadar gamlı, kederli olsa 100 defa bunu dedin mi dağılır. 99 derde devadır, en aşağısı üç sıkıntıdır. Hocam içim sıkılıyor, tarif edemediğim bir sıkıntı var. Al eline tespihi, 100 defa *Lâ havle ve lâ kuvvete illa billahil aliyyil azîm* de. 100 defa *Lâ havle ve lâ kuvvete illa billahil aliyyil azîm* de. Hem maddî bakımdan kâr edeceksin hem mânevî bakımdan hem dünyada kâr edeceksin hem âhirette.

Çünkü *Lâ havle ve lâ kuvvete illa billahil aliyyil azîm* öyle bir sözdür ki hani sihirli diyorlar ya. İslâm’da sihir diye bir şey yok da. Yani kuvvetli, tesirli bir söz. *Lâ havle ve lâ kuvvete illa billah* dediğin zaman tesiri oluyor. *Estağfirullah* deyince tesiri oluyor. *Lâ ilâhe illallah* deyince tesiri oluyor. Bu sözlerin tefsirleri var, icraatları var, yaptıkları işler var.

Nasıl olur bu?

“Açıl susam açıl!” deyince kapılar açılmış ya masalda, öyle bir şey. *Lâ ilâhe illallah* dersin, *Lâ havle ve lâ kuvvete illa billah* dersin, *Estağfirullah* dersin. Allah’a sunduğun gayretinle, Allah’ın sevdiği işi yaptın mı her şeye kâdir olan Allah senin gönlünü hoş edecek şeyleri nasip eder. Dağdan gelir, bayırdan gelir, Hint’ten gelir, Yemen’den gelir, seni sevindirir. Onun için *Lâ havle ve lâ kuvvete illa billah* sözünü hem çok çok söylemek lazım hem de bu sözün manasını hazmetmek lazım.

Dedim ki; müslümanların çoğu daha *Fâtiha*’nın manasını hazmetmiş değil. Yutmuş ama kursağında kalmış, tıkanmış burada. *Fâtiha*’yı yutmuş, midesine inmemiş adamın, hazmedememiş.

Neden?

*İyyâke na‘büdü ve iyyâke neste‘in*⁴ diyor, ondan haber yok. *Mâliki yevmi‘d-dîn*⁵ diyor, ondan haberi yok. “Beni sevdiğin kulların yoluna götür yâ Rabbi!” diyor, “Sapıtmışların yoluna götürme yâ Rabbi!” diyor, “Gazaba uğramışların yoluna götürme yâ Rabbi!”

⁴ 1/ Fâtiha, 5.

⁵ 1/ Fâtiha, 4.

diyor; onların hiç o taraflarda bezi yok. Sapıtılmışların yolunda, gazaba uğramışların yolunda. Onları takip ediyor, onlar gibi yaşıyor. Noel kutluyor, içki içiyor, kumar oynuyor, açık geziyor. Hanımı açık, kendisi açık, günahattan sakınmaz vesaire. İşte o zaman o *Fâtiha*'nın manasını hazmedememiş. Allahu Teâlâ hazretleri her yaptığı işi doğru yapan, sözünü, özünü anlayan, özünü hazmeden ve o hazmettiğine göre İslâm'ı güzel yaşayan, edibâne, ârifâne, hâlisâne, kamilâne olan kullardan olmayı Allah cümlenize cümlemize nasip ve müyesser eylesin. Bir daha özetleyelim: Kendisine bir nimet ikram edilen Allah'a hamd etsin. Rızkı gecikince tevbe ve istiğfar eylesin. Kim üzülyorsa o *Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billah* demeye devam etsin. Mânevî reçete. Ne reçetesi? Hem rızkın, nimetin devamı ve artması vesilesi. Bu ilacı içersen ne olur? Doktor bey, bu ilaçları içince ne olacak? Nimetleri artacak bir. Rızık kesilmeyecek, rızkın gelecek ikincisi. Gamın, kederin, elemi izale olacak. Ferah, sürur, sevinç duyacaksınız. İçin serinleyecek. Böyle yaparsan mânevi bir huzur ve lezzet duyacaksınız. Allah Teâlâ hazretleri bizi Habîb-i Edîb'ine komşu

eylesin. Kendisinin sevdiği ve razı olduğu kul eylesin. Ümmetin bozulduğu, fesada uğradığı zamanda Efendimiz'in hadîs-i şerîflerini, Efendimiz'in sünnet-i seniyyesini ihyâ eyleyip yüzlerce şehit sevabı kazanmayı nasip eylesin. Dünyada bahtiyar, mesut olarak yaşamayı nasip eylesin. İmân-ı kâmil ile göçmeyi nasip eylesin. Kabri cennet bahçesi olanlardan eylesin. Kabirden kalktığımızda mahşer gününde sıkıntılara, dertlere bulaştırmasın. Arş-ı Âlâ'sının gölgesinde gölgelendirsin. Hadîs-i şerîflerini okuduğumuz, nasihatlerini dinlediğimiz Efendimiz ile beraber, Firdevs-i Âlâ'ya *bi-gayri-hisâb* girmeyi nasip eylesin. Cemaliyle ferahnâk eylesin.

Bi-hürmeti esmâ'ihî'l-hüsnâ ve bi-hürmeti habîbihî'l-müctebâ Muhammedini'l-Mustafâ ve bi-hürmeti esrâr-ı sûreti'l-Fâtîha...

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

